

DR NINA PLANOJEVIĆ

# STICANJE SVOJINE OD NEVLASNIKA

---

KRAGUJEVAC, 2008.

**DR NINA PLANOJEVIĆ**

**STICANJE SVOJINE OD NEVLASNIKA**

KRAGUJEVAC, 2008.

# STICANJE SVOJINE OD NEVLASNIKA

Prvo izdanje

Autor:

**dr NINA PLANOJEVIĆ**

IZDAVAČ: Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Institut za pravne i društvene nauke

Jovana Cvijića 1, 34000 Kragujevac

Telefon: 034 306 513, 306 504

Telefaks: 034 306 540

E – pošta: [faculty@jura.kg.ac.yu](mailto:faculty@jura.kg.ac.yu)

[institut@jura.kg.ac.yu](mailto:institut@jura.kg.ac.yu)

Veb: <http://institut.jura.kg.ac.yu>

RECENZENTI: Prof. dr Ljiljana Đurović

Prof. dr Dušan Nikolić

ZA IZDAVAČA: Prof. dr Radovan Vukadinović

ŠTAMPA: Zlatna knjiga, Kragujevac

TIRAŽ: 300 primeraka

ISBN 978 – 86 – 80765 – 95 – 2

---

Štampanje knjige podržalo Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine  
Republike Srbije

## SADRŽAJ

|                                   |     |
|-----------------------------------|-----|
| IZVODI IZ RECENZIJA KNJIGE .....  | III |
| SKRAĆENICE KORIŠĆENE U RADU ..... | V   |
| UVOD .....                        | 1   |

### GLAVA I

|                                                                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| STICANJE SVOJINE OD NEVLASNIKA U DOMAĆOJ I STRANOJ<br>PRAVNOJ ISTORIJI.....                                               | 3  |
| A. STICANJE SVOJINE OD NEVLASNIKA U PRAVNOJ ISTORIJI<br>STRANIH DRŽAVA .....                                              | 3  |
| I Uvod .....                                                                                                              | 3  |
| II Period rimskog prava .....                                                                                             | 5  |
| III Period nastanka i uobličavanja sticanja svojine od nevlasnika<br>(od VI do XVIII veka) .....                          | 6  |
| 1) Period dominacije starogermanskih pravila i nastanka ideje<br>sticanja svojine od nevlasnika (od VI do XIII veka)..... | 6  |
| a) Osnovne postavke .....                                                                                                 | 6  |
| aa) Situacija kada je stvar poverena nevlasniku .....                                                                     | 6  |
| bb) Situacija kada stvar nije poverena nevlasniku .....                                                                   | 8  |
| b) Uticaj starogermanskih pravila na regulativu država ovog perioda.....                                                  | 9  |
| 2) Period recepcije rimskih pravila i sticanje svojine od nevlasnika<br>(od XIV do XVI veka) .....                        | 11 |
| a) Uopšte .....                                                                                                           | 11 |
| b) Pravna područja koja su se odupirala recepciji.....                                                                    | 13 |
| aa) Italijansko statutarno pravo .....                                                                                    | 13 |
| bb) Statutarno pravo hrvatskih primorskih gradova.....                                                                    | 14 |
| 3) Period reakcije na recepciju rimskih pravila (XVII i XVIII vek).....                                                   | 15 |
| a) Situacija u francuskom pravu.....                                                                                      | 16 |
| b) Situacija u italijanskom pravu .....                                                                                   | 17 |
| c) Situacija u nemačkom pravu i Opšte zemaljsko pravo Pruske .....                                                        | 18 |
| d) Situacija u austrijskom pravu i Codex Theresianus .....                                                                | 20 |
| IV Savremeni period razvoja sticanja svojine od nevlasnika (od XIX veka) ....                                             | 20 |
| 1) Francuski građanski zakonik iz 1804. godine.....                                                                       | 21 |
| 2) Austrijski građanski zakonik iz 1811. godine.....                                                                      | 21 |
| 3) Građanski zakonik Kraljevine Saksonije iz 1863. godine .....                                                           | 23 |
| 4) Italijanski građanski zakonici iz 1865. i 1942. godine.....                                                            | 23 |
| 5) Nemački građanski zakonik iz 1900. godine .....                                                                        | 24 |
| 6) Švajcarski građanski zakonik iz 1912. godine.....                                                                      | 24 |
| 7) Građanski zakonici bivših socijalističkih država .....                                                                 | 25 |

|                                                                                                                                                                                   |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 8) Države anglosaksonske pravne tradicije .....                                                                                                                                   | 25 |
| <b>B. STICANJE SVOJINE OD NEVLASNIKA U DOMAĆOJ</b>                                                                                                                                |    |
| <b>PRAVNOJ ISTORIJ</b> .....                                                                                                                                                      | 27 |
| I Uvod.....                                                                                                                                                                       | 27 |
| II Period do donošenja građanskih zakonika u Srbiji i Crnoj Gori<br>(od VI do sredine XIX veka) .....                                                                             | 28 |
| III Period od donošenja građanskih zakonika do kraja Drugog svetskog rata<br>(1844-1946.godina) .....                                                                             | 29 |
| 1) Srpski građanski zakonik iz 1844. godine i sticanje svojine od nevlasnika.                                                                                                     | 29 |
| 2) Opšti imovinski zakonik za Crnu Goru iz 1888. godine i sticanje svojine<br>od nevlasnika .....                                                                                 | 31 |
| 3) Sticanje svojine od nevlasnika u Kraljevini Jugoslaviji .....                                                                                                                  | 33 |
| IV Period od kraja Drugog svetskog rata do danas .....                                                                                                                            | 34 |
| <br><b>GLAVA II</b>                                                                                                                                                               |    |
| <b>KONCEPCIJE STICANJA SVOJINE OD NEVLASNIKA U DOMAĆEM</b>                                                                                                                        |    |
| <b>I UPOREDNOM PRAVU I NJIHOVA KLASIFIKACIJA</b> .....                                                                                                                            | 37 |
| I Uvod.....                                                                                                                                                                       | 37 |
| II Problem kriterijuma klasifikacije.....                                                                                                                                         | 38 |
| III Prikaz nekih dosadašnjih klasifikacija uporednopravne<br>regulative sticanja svojine od nevlasnika .....                                                                      | 39 |
| A) Klasifikacija Konrada Zweigert –a .....                                                                                                                                        | 39 |
| 1) Prvi kriterijum klasifikacije .....                                                                                                                                            | 39 |
| 2) Drugi kriterijum klasifikacije .....                                                                                                                                           | 40 |
| 3) Treći kriterijum klasifikacije .....                                                                                                                                           | 41 |
| 4) Komentar iznetih kriterijuma klasifikacije .....                                                                                                                               | 41 |
| B) Klasifikacija Radmila Lorenca .....                                                                                                                                            | 43 |
| C) Klasifikacija autora Obrena Stankovića i Miodraga Orlića.....                                                                                                                  | 44 |
| IV Predlog nove klasifikacije uporednopravne regulative sticanja<br>svojine od nevlasnika .....                                                                                   | 45 |
| A) Pravni sistemi koji ne dopuštaju sticanje svojine od nevlasnika.....                                                                                                           | 46 |
| 1) Pravni sistemi koji dosledno prihvataju rimski koncept .....                                                                                                                   | 46 |
| 2) Pravni sistemi koji prihvataju "korigovan" rimski koncept .....                                                                                                                | 47 |
| B) Klasifikovanje pravnih sistema koji dopuštaju sticanje svojine od<br>nevlasnika (prema kriterijumu njihovog odnosa prema mogućnosti sticanja<br>vlasniku nestalih stvari)..... | 48 |
| 1) Države u kojima nije moguće steći svojinu od nevlasnika na stvarima<br>koje su vlasniku nestale.....                                                                           | 51 |
| a) Rusko pravo.....                                                                                                                                                               | 51 |
| b) Englesko pravo.....                                                                                                                                                            | 53 |
| 2) Države u kojima je nemogućnost sticanja svojine od<br>nevlasnika na stvarima koje su vlasniku nestale vezana za rok .....                                                      | 57 |

|                                                                                                                                                                      |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| a) Francusko pravo.....                                                                                                                                              | 58 |
| b) Švajcarsko pravo.....                                                                                                                                             | 62 |
| c) Poljsko pravo .....                                                                                                                                               | 64 |
| 3) Države u kojima je nemogućnost sticanja svojine od nevlasnika na stvarima koje su vlasniku nestale pravilo, sa određenim izuzecima.....                           | 65 |
| a) Nemačko pravo .....                                                                                                                                               | 65 |
| b) Hrvatsko pravo.....                                                                                                                                               | 68 |
| c) Grčko pravo .....                                                                                                                                                 | 69 |
| d) Makedonsko pravo .....                                                                                                                                            | 70 |
| e) Pravo Republike Srpske .....                                                                                                                                      | 71 |
| 4) Države u kojima su sticanja svojine od nevlasnika na poverenoj i na vlasnik nestaloj stvari dve paralelne mogućnosti, od kojih svaka ima svoj domen primene ..... | 72 |
| a) Austrijsko pravo .....                                                                                                                                            | 74 |
| b) Pravo Republike Srbije.....                                                                                                                                       | 76 |
| c) Slovenačko pravo.....                                                                                                                                             | 78 |
| d) Rešenja nacrta Zakonika o svojini i drugim stvarnim pravima Republike Srbije.....                                                                                 | 78 |
| e) Američko pravo .....                                                                                                                                              | 81 |
| aa) Predhodne napomene .....                                                                                                                                         | 81 |
| bb) Američki jedinstveni zakon o prodaji dobara iz 1906.g.                                                                                                           |    |
| i sticanje svojine od nevlasnika .....                                                                                                                               | 82 |
| cc) Jednoobrazni trgovački zakonik SAD iz 1962.g. i sticanje svojine od nevlasnika.....                                                                              | 84 |
| 5) Države u kojima je pod jednakim uslovima moguće steći kako poverene, tako i stvari koje su vlasniku nestale.....                                                  | 86 |
| a) Italijansko pravo.....                                                                                                                                            | 87 |
| b) Nacrt jedinstvenog zakona nordijskih zemalja .....                                                                                                                | 88 |
| V Zajedničke karakteristike uporednopravne regulative sticanja svojine od nevlasnika .....                                                                           | 90 |

### GLAVA III

|                                                                                                        |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ČINJENIČNO STANJE I POSLEDICE STICANJA SVOJINE OD NEVLASNIKA .....                                     | 93 |
| I Struktura činjeničnog stanja sticanja svojine od nevlasnika i pravni položaj njegovih učesnika ..... | 93 |
| 1) Pravni položaj vlasnika.....                                                                        | 93 |
| 2) Pravni položaj otuđioca - nevlasnika .....                                                          | 94 |
| 3) Pravni položaj savesnog sticaoca .....                                                              | 95 |
| 4) Sukob interesa vlasnika i savesnog sticaoca.....                                                    | 97 |
| 5) Činjenično stanje sticanja svojine od nevlasnika u radovima domaćih i stranih pravnih pisaca .....  | 98 |

|                                                                                                                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| II Sticanje svojine od nevlasnika kao odstupanje od pravila o derivativnom sticanju svojine i principa "Nemo plus iuris..." .....     | 100 |
| 1) "Nemo plus iuris..." kao logički princip nema izuzetaka .....                                                                      | 101 |
| 2) "Nemo plus iuris..." kao normativni princip i (nepravi) izuzeci od njega..                                                         | 101 |
| a) Sticanje od vlasnikovog punomoćnika .....                                                                                          | 101 |
| b) Sticanje od zakonskog zastupnika vlasnika .....                                                                                    | 102 |
| c) Sticanje od lažnog punomoćnika vlasnika .....                                                                                      | 103 |
| 3) Sticanje svojine od nevlasnika u odnosu na princip "Nemo plus iuris...":<br>pravilo ili izuzetak? .....                            | 104 |
| III Sticanje svojine od nevlasnika kao odstupanje od principa apsolutnog dejstva svojine i prava vlasnika na vindikaciju stvari ..... | 106 |
| IV Posledice prihvatanja sticanja svojine od nevlasnika .....                                                                         | 107 |
| 1) Šta se dobija prihvatanjem sticanja svojine od nevlasnika? .....                                                                   | 107 |
| 2) Šta se gubi prihvatanjem sticanja svojine od nevlasnika? .....                                                                     | 112 |

## GLAVA IV

### OPRAVDANOST PRIHVATANJA STICANJA SVOJINE

#### OD NEVLASNIKA .....

115

#### I Uvod.....

115

#### II Subjektivna teorija.....

116

##### 1) Osnovne postavke .....

116

##### 2) Kritika subjektivne teorije.....

119

#### III Objektivna teorija.....

123

##### 1) Osnovne postavke .....

123

##### a) Državina otuđioca stvara privid prava svojine (Rechtsscheinsprinzip)....

123

##### b) Prouzrokovanje privida prava radnjom vlasnika (Veranlassungsprinzip) 124

124

##### c) Poverenje savesnog sticaoca u privid prava .....

127

##### 2) Vrednost objektivne teorije "oslobođene" principa prouzrokovanja .....

127

##### 3) "Pojačavanje" privida prava koji stvara državina kao uslov opstanka objektivne teorije.....

130

#### IV Teorija o potrebi zaštite sigurnosti pravnog prometa.....

132

##### 1) Osnovne postavke .....

132

##### 2) Ograničenja za mogućnost sticanja svojine od nevlasnika .....

136

##### a) Varijanta sa zabranom sticanja svojine od nevlasnika u građansko-pravnoj sferi prometa.....

136

##### b) Varijanta sa dopuštanjem sticanja svojine od nevlasnika u građansko-pravnoj sferi prometa po anglosaksonskom modelu .....

138

#### V Zaključna razmatranja .....

139

## GLAVA V

### OBJEKTIVNI DOMEN PRIMENE PRAVILA O STICANJU SVOJINE

|                                                                                                                                                 |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| OD NEVLASNIKA .....                                                                                                                             | 145 |
| I Prava koja se mogu pribaviti primenom pravila o sticanju svojine od nevlasnika .....                                                          | 145 |
| 1) Uvod .....                                                                                                                                   | 145 |
| 2) Svojinski oblici na koje se mogu primeniti pravila o sticanju od nevlasnika .....                                                            | 146 |
| 3) Sticanje založnog prava od nevlasnika .....                                                                                                  | 147 |
| 4) Sticanje ličnih službenosti od nevlasnika .....                                                                                              | 149 |
| 5) Mogućnost sticanja ostalih subjektivnih građanskih prava od netitulara ...                                                                   | 150 |
| 6) Zaključna konstatacija .....                                                                                                                 | 152 |
| II Stvari kao objekat primene pravila o sticanju svojine od nevlasnika.....                                                                     | 152 |
| 1) Pokretne i nepokretne stvari u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika ..                                                                   | 153 |
| a) Sticanje svojine od nevlasnika na pokretnostima je pravilo .....                                                                             | 153 |
| b) Izuzeci od pravila.....                                                                                                                      | 156 |
| c) Registrovane pokretnosti .....                                                                                                               | 158 |
| d) Nepokretnosti po nameni .....                                                                                                                | 161 |
| e) Pokretnosti po nameni.....                                                                                                                   | 162 |
| 2) Stvari u prometu i stvari koje su izuzete iz prometa.....                                                                                    | 164 |
| 3) Individualno određene i generične stvari.....                                                                                                | 165 |
| 4) Zbirna stvar, zbir stvari i zbir stvari i prava.....                                                                                         | 168 |
| 5) Ostale podele pokretnosti i mogućnost sticanja svojine od nevlasnika .....                                                                   | 170 |
| 6) Novac.....                                                                                                                                   | 171 |
| a) Uslovi za sticanje svojine od nevlasnika na novcu .....                                                                                      | 172 |
| b) Situacija u domaćem pravu .....                                                                                                              | 174 |
| c) Situacija u anglosaksonskom pravu .....                                                                                                      | 176 |
| III Činidbe, koje su predmet tražbina inkorporisanih u hartije od vrednosti, kao objekat primene pravila o sticanju svojine od nevlasnika ..... | 178 |
| 1) Vrste hartija od vrednosti koje se mogu steći od nevlasnika.....                                                                             | 179 |
| 2) Legitimacioni papiri i znaci i tzv.dokazne potvrde u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika .....                                          | 180 |
| 3) Uslovi za sticanje svojine od nevlasnika na hartijama od vrednosti.....                                                                      | 181 |
| a) Uopšte .....                                                                                                                                 | 181 |
| b) Situacija u domaćem pravu .....                                                                                                              | 184 |
| 4) Dematerijalizacija hartija od vrednosti i uticaj ove tendencije na mogućnost njihovog sticanja od nevlasnika .....                           | 185 |

## GLAVA VI

### IUSTUS TITULUS STICANJA SVOJINE OD NEVLASNIKA .....

|                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| I Potreba za postojanjem iustus titulus-a u ovom kontekstu ..... | 187 |
|------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| II Karakteristike pravnog posla kao iustus titulus-a sticanja svojine od nevlasnika.....                              | 189 |
| 1) Pravni posao je inter vivos.....                                                                                   | 190 |
| 2) Pravni posao je dvostran.....                                                                                      | 190 |
| 3) Pravni posao je usmeren na sticanje svojine.....                                                                   | 190 |
| 4) Pravni posao može biti teretan ili dobročin.....                                                                   | 191 |
| A) Države u kojima je za sticanje svojine od nevlasnika neophodan teretan pravni posao.....                           | 191 |
| a) Države u kojima su sve vrste teretnih pravnih poslova prihvatljive u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika..... | 194 |
| b) Države u kojima je samo ugovor o prodaji prihvatljiv u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika.....               | 195 |
| aa) Situacija u SGZ-u.....                                                                                            | 196 |
| bb) Situacija u anglosaksonskom pravu.....                                                                            | 197 |
| B) Države u kojima je sticanje svojine od nevlasnika moguće i teretnim i dobročinim pravnim poslom.....               | 198 |
| 5) Ostale karakteristike pravnog posla sticanja svojine od nevlasnika.....                                            | 199 |
| III Punovažnost pravnog posla sticanja svojine od nevlasnika.....                                                     | 200 |
| 1) Države u kojima pravni posao sticanja svojine od nevlasnika može biti putativan.....                               | 201 |
| 2) Države u kojima pravni posao sticanja svojine od nevlasnika mora biti punovažan.....                               | 203 |
| a) Ništavost pravnog posla i sticanje svojine od nevlasnika.....                                                      | 203 |
| b) Rušljivost pravnog posla i sticanje svojine od nevlasnika.....                                                     | 205 |
| c) Pravni posao zaključen sa uslovom ili rokom i sticanje svojine od nevlasnika.....                                  | 206 |
| IV Zaključna zapažanja.....                                                                                           | 207 |

## GLAVA VII

|                                                                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| IUSTUS MODUS KOD STICANJA SVOJINE OD NEVLASNIKA.....                                                             | 209 |
| I Dvostruka uloga državine u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika.....                                       | 209 |
| A) Situacija u državama koje usvajaju tradicioni princip.....                                                    | 210 |
| B) Situacija u državama koje usvajaju konsensualni princip.....                                                  | 211 |
| II Karakteristike državine savesnog sticaoca.....                                                                | 213 |
| III Predaja državine savesnom sticaocu.....                                                                      | 216 |
| A) Države koje zakonom regulišu vrste predaje državine dopuštene u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika..... | 217 |
| 1) Hrvatsko pravo.....                                                                                           | 217 |
| 2) Pravo Republike Srpske.....                                                                                   | 218 |
| 3) Nemačko pravo.....                                                                                            | 218 |
| a) Traditio vera i sticanje svojine od nevlasnika po odredbama BGB-a ...                                         | 219 |

|                                                                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| b) Traditio symbolica i sticanje svojine od nevlasnika po odredbama BGB-a .....                                      | 220 |
| c) Traditio brevi manu i sticanje svojine od nevlasnika po odredbama BGB-a .....                                     | 221 |
| d) Constitutum possessorium i sticanje svojine od nevlasnika po odredbama BGB-a .....                                | 223 |
| e) Cessio vindicationis i sticanje svojine od nevlasnika po odredbama BGB-a .....                                    | 229 |
| aa) Varijanta sa posrednom državinom otudioca - nevlasnika.....                                                      | 229 |
| bb) Varijanta bez posredne državine otudioca – nevlasnika.....                                                       | 231 |
| i) Uopšte .....                                                                                                      | 231 |
| ii) Situacija kada neposredni držalac imenuje posrednog .....                                                        | 233 |
| iii) Situacija kada neposredni držalac ne imenuje posrednog .....                                                    | 233 |
| f) Kritički osvrti na rešenja BGB-a.....                                                                             | 234 |
| 4) Slovenačko pravo.....                                                                                             | 237 |
| 5) Rešenje nacrtu Zakonika o svojini i drugim stvarnim pravima Srbije.....                                           | 238 |
| B) Države koje zakonom ne regulišu vrste predaje državine dopuštene u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika ..... | 239 |
| 1) Države čija pravna teorija i sudska praksa slede “nemački model” .....                                            | 241 |
| 2) Države čija pravna teorija i sudska praksa slede “hrvatski model” .....                                           | 242 |
| 3) Države čija pravna teorija i sudska praksa slede “korigovan nemački model” .....                                  | 245 |
| a) Pristalice prvog načina korigovanja.....                                                                          | 246 |
| b) Pristalice drugog načina korigovanja.....                                                                         | 247 |
| 4) Situacija u domaćem pravu .....                                                                                   | 247 |
| a) Pregled stavova u pravnoj teoriji i sudskoj praksi .....                                                          | 247 |
| b) Zaključne konstatacije i predlog budućeg rešenja .....                                                            | 249 |

## GLAVA VIII

|                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------|-----|
| SAVESNOST STICAoca SVOJINE OD NEVLASNIKA .....                               | 253 |
| I Uvod .....                                                                 | 253 |
| 1) Značaj savesnosti kao uslova za sticanje svojine od nevlasnika .....      | 253 |
| 2) Istorijski koreni i savesnost sticaoca .....                              | 254 |
| 3) Pravna teorija i savesnost sticaoca .....                                 | 254 |
| 4) Zakonski tekstovi i savesnost sticaoca .....                              | 255 |
| II Subjekti čija je savesnost nužna kod sticanja svojine od nevlasnika ..... | 257 |
| A) Savesnost vlasnika .....                                                  | 257 |
| B) Savesnost otudioca - nevlasnika .....                                     | 257 |
| C) Savesnost sticaoca.....                                                   | 258 |
| 1) Savesnost fizičkog lica kao sticaoca.....                                 | 258 |
| a) Savesnost i sticanje svojine od nevlasnika preko zastupnika.....          | 258 |

|                                                                                                   |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| b) Savesnost i sticanje svojine od nevlasnika preko poslovođe bez naloga.....                     | 260 |
| c) Savesnost suvlasnika kao sticalaca svojine od nevlasnika.....                                  | 260 |
| d) Savesnost sudskog izvršitelja i sticanje svojine od nevlasnika.....                            | 260 |
| 2) Savesnost pravnog lica kao sticaoca.....                                                       | 261 |
| III Pojam savesnosti sticaoca.....                                                                | 261 |
| 1) Države čiji zakoni određuju pojam savesnost u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika.....    | 262 |
| 2) Države čiji zakoni ne određuju pojam savesnost u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika..... | 264 |
| a) Situacija u uporednom pravu.....                                                               | 264 |
| b) Situacija u domaćem pravu.....                                                                 | 265 |
| 3) Koncept savesnosti prihvatljiv u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika.....                 | 267 |
| 4) Privid prava svojine i savesnost sticaoca.....                                                 | 270 |
| IV Situacije u kojima je savesnost sticaoca isključena.....                                       | 273 |
| 1) Step en vinosti sticaoca koji isključuje njegovu savesnost.....                                | 273 |
| A) Dolus.....                                                                                     | 274 |
| B) Culpa.....                                                                                     | 274 |
| a) Step en culpe.....                                                                             | 274 |
| b) Subjektivno i objektivno shvatanje culpe i savesnost sticaoca.....                             | 275 |
| c) Okolnosti koje zahtevaju posebnu pažljivost sticaoca.....                                      | 277 |
| i) Uopšte.....                                                                                    | 277 |
| ii) Najčešće situacije.....                                                                       | 277 |
| iii) Pactum reservati dominii, fiducijarni prenos svojine i savesnost sticaoca.....               | 279 |
| iiii) Mera i vrsta ispitivanja okolnosti od strane sticaoca.....                                  | 281 |
| 2) Stanje sumnje i njegov uticaj na savesnost sticaoca.....                                       | 282 |
| V Činjenica na koju se odnosi savesnost sticaoca (predmet savesnosti).....                        | 283 |
| 1) Uže i šire shvatanje predmeta savesnosti.....                                                  | 283 |
| 2) Predmet savesnosti sticaoca u građanskom pravnom prometu.....                                  | 284 |
| a) Uže shvatanje.....                                                                             | 284 |
| b) Šire shvatanje.....                                                                            | 286 |
| 3) Predmet savesnosti sticaoca u trgovačkom pravnom prometu.....                                  | 286 |
| 4) Situacija u domaćem pravu.....                                                                 | 288 |
| 5) Kritike užeg i šireg shvatanja predmeta savesnosti.....                                        | 289 |
| 6) Pokušaji daljeg proširenja predmeta savesnosti.....                                            | 290 |
| a) Situacija u italijanskom pravu.....                                                            | 291 |
| b) Situacija u francuskom pravu.....                                                              | 294 |
| VI Vremenski trenutak prema kome se procenjuje savesnost sticaoca.....                            | 295 |
| 1) Momenat do koga sticalac mora da bude savestan ("gornja" vremenska granica savesnosti).....    | 295 |
| a) Opšteprihvaćeno pravilo.....                                                                   | 295 |

|                                                                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| b) Izuzetak od pravila.....                                                                                   | 297 |
| c) Traditio fictiva i gornja vremenska granica savesnosti.....                                                | 298 |
| d) Gornja vremenska granica savesnosti u nekim specifičnim situacijama<br>sticanja svojine od nevlasnika..... | 299 |
| 2) Momenat do koga sticalac mora da bude savestan ("donja" vremenska<br>granica savesnosti) .....             | 300 |
| a) Potreba za utvrđivanjem .....                                                                              | 300 |
| b) Moguće tačke donje vremenske granice savesnosti .....                                                      | 302 |
| aa) Zakonska rešenja iz uporednog prava .....                                                                 | 303 |
| bb) Stavovi u pravnoj teoriji i sudskoj praksi različitih država.....                                         | 303 |
| cc) Situacija u domaćem pravu .....                                                                           | 305 |
| 3) Zaključna razmatranja .....                                                                                | 306 |
| VII Teret dokazivanja savesnosti sticaoca .....                                                               | 308 |

## GLAVA IX

### STICANJE SVOJINE OD NEVLASNIKA KOME JE STVAR

|                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------|-----|
| POVERENA .....                                                     | 311 |
| I Uvod .....                                                       | 311 |
| II Pojam poveravanja stvari .....                                  | 312 |
| A) Načini zakonskog definisanja poveravanja stvari .....           | 312 |
| 1) Pozitivno definisanje poveravanja .....                         | 312 |
| 2) Negativno definisanje poveravanja .....                         | 313 |
| 3) Definisanje poveravanja "kombinovanim" načinom .....            | 314 |
| 4) Anglosaksonsko definisanje poveravanja .....                    | 315 |
| a) Engleska varijanta .....                                        | 316 |
| b) Američka varijanta .....                                        | 317 |
| 5) Najprihvatljiviji način definisanja poveravanja.....            | 318 |
| B) Obim pojma poveravanja stvari .....                             | 318 |
| 1) Uži koncept.....                                                | 319 |
| a) Pravni osnov državine otuđioca .....                            | 319 |
| aa) Vrsta osnova .....                                             | 319 |
| i) Slučaj tzv. "nužnog poveravanja" .....                          | 320 |
| ii) Sudska praksa .....                                            | 321 |
| bb) Punovažnost osnova.....                                        | 322 |
| i) Uopšte.....                                                     | 322 |
| ii) Ništavost osnova.....                                          | 323 |
| iii) Rušljivost osnova .....                                       | 324 |
| b) Predaja državine otuđiocu.....                                  | 326 |
| 2) Širi koncept.....                                               | 328 |
| a) Uopšte .....                                                    | 328 |
| b) Razlika između užeg i šireg koncepta.....                       | 329 |
| c) Sporne situacije kao posledica prihvatanja šireg koncepta ..... | 331 |

|                                                                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 3) Zaključna zapažanja.....                                                                               | 333 |
| III Lica koja se mogu smatrati poverenikom vlasnika .....                                                 | 334 |
| 1) Pojam poverenika.....                                                                                  | 334 |
| 2) Uticaj zanimanja poverenika.....                                                                       | 336 |
| 3) Grupa lica kao poverenik .....                                                                         | 337 |
| 4) Položaj detentora.....                                                                                 | 337 |
| 5) Poverenikov poverenik .....                                                                            | 339 |
| a) Uopšte .....                                                                                           | 339 |
| b) Shvatanje po kome je i poverenikov poverenik - poverenik vlasnika ..                                   | 340 |
| c) Shvatanje po kome poverenikov poverenik nije i vlasnikov poverenik..                                   | 341 |
| IV Najčešći slučajevi sticanja svojine od nevlasnika na poverenoj stvari .....                            | 342 |
| 1) Sticanje od nevlasnika kome je stvar predana na osnovu ugovora kojim se ne prenosi svojina .....       | 342 |
| 2) Sticanje od nevlasnika kome je stvar predana na osnovu nevažećeg ugovora kojim se prenosi svojina..... | 343 |
| 3) Sticanje od nevlasnika stvari na kojoj je vlasnik zadržao svojinu .....                                | 345 |
| 4) Sticanje od višestrukog prodavca stvari kao nevlasnika .....                                           | 346 |
| 5) Sticanje od sudržaoca stvari kao nevlasnika .....                                                      | 347 |
| 6) Sticanje od nevlasnika primenom estoppel pravila (u anglosaksonskom pravu).....                        | 351 |
| 7) Sticanje od prividnog naslednika kao nevlasnika .....                                                  | 356 |
| a) Postavka problema .....                                                                                | 356 |
| b) Situacija u domaćem pravu .....                                                                        | 357 |
| c) Situacija u uporednom pravu .....                                                                      | 359 |

## GLAVA X

### STICANJE SVOJINE OD NEVLASNIKA KOME STVAR

#### NIJE POVERENA .....

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| I Uvod.....                                                                                        | 361 |
| 1) Mogućnost sticanja svojine od nevlasnika na nestaloj stvari u uporednom pravu .....             | 362 |
| a) Kontinentalni pravni sistemi .....                                                              | 362 |
| b) Anglosaksonski pravni sistemi .....                                                             | 363 |
| c) Pravne posledice dopuštenog i nedopuštenog sticanja od nevlasnika kome stvar nije poverena..... | 365 |
| 2) Situacija u domaćem pravu .....                                                                 | 366 |
| 3) Rešenje nacrtu Zakonika o svojini i drugim stvarnim pravima Srbije .....                        | 370 |
| II Pojam nestale stvari .....                                                                      | 373 |
| 1) Ukradene stvari .....                                                                           | 374 |
| a) Uopšte .....                                                                                    | 374 |
| b) Doprinosi vlasnika realizaciji krađe i sticanju svojine od nevlasnika.....                      | 377 |
| c) Pojam krađe u ovom kontekstu .....                                                              | 378 |

|                                                                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| aa) Opšteprihvaćeni stavovi.....                                                                                                   | 378 |
| bb) Ideje o proširenju pojma krađe .....                                                                                           | 379 |
| 2) Izgubljene i zaturene stvari.....                                                                                               | 381 |
| a) Gubitak usled nemara .....                                                                                                      | 381 |
| b) Gubitak usled slučaja ili više sile.....                                                                                        | 382 |
| 3) Ostale nestale stvari .....                                                                                                     | 383 |
| a) Uopšte .....                                                                                                                    | 383 |
| b) Rekvirirane stvari.....                                                                                                         | 385 |
| c) Stvari oduzete u nužnoj odbrani .....                                                                                           | 386 |
| d) Stvari predane na osnovu pravnog akta nadležnog državnog organa .....                                                           | 386 |
| III Lica koja se mogu izjednačiti sa vlasnikom u pogledu nestanka stvari .....                                                     | 388 |
| 1) Nestanak stvari neposrednom držaocu .....                                                                                       | 388 |
| a) Nestanak neposrednom držaocu koji je vlasnikov poverenik.....                                                                   | 388 |
| b) Nestanak neposrednom držaocu koji je poverenikov poverenik .....                                                                | 389 |
| c) Nestanak neposrednom držaocu koji ne priznaje vlasnika kao<br>posrednog držaoca .....                                           | 390 |
| d) Zaključna konstatacija .....                                                                                                    | 392 |
| 2) Položaj detentora .....                                                                                                         | 393 |
| a) Situacija kada detentoru stvar nestane mimo volje ili je<br>on vlasniku ukrade i otuđi.....                                     | 393 |
| b) Situacija kada detentor voljno otuđi stvar.....                                                                                 | 393 |
| IV Problem usklađivanja odredbi o sticanju svojine od nevlasnika<br>sa odgovarajućim odredbama krivičnog i prekršajnog prava ..... | 395 |
| 1) Sticanje svojine od nevlasnika i sukob pravnosnažnih odluka parničnog<br>i krivičnog (prekršajnog) suda .....                   | 395 |
| a) Postavljanje problema .....                                                                                                     | 395 |
| b) Situacija u francuskom pravu .....                                                                                              | 397 |
| c) Situacija u domaćem pravu .....                                                                                                 | 398 |
| d) Kako rešiti problem?.....                                                                                                       | 399 |
| 2) Oduzimanje stvari sticaocu svojine od nevlasnika odlukom MUP-a pre<br>pokretanja odgovarajućih postupaka.....                   | 400 |
| 3) Oduzimanje stvari sticaocu svojine od nevlasnika koji nije počinio<br>carinski ili drugi delikt .....                           | 401 |

## GLAVA XI

|                                                                                           |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| STICANJE SVOJINE OD TRGOVCA KAO NEVLASNIKA .....                                          | 403 |
| I Uvod .....                                                                              | 403 |
| II Regulativa sticanja svojine od trgovca kao nevlasnika .....                            | 405 |
| III Pravne posledice sticanja svojine od trgovca kao nevlasnika.....                      | 406 |
| 1) Pravni sistemi u kojima sticanje od trgovca kao nevlasnika nije<br>privilegovano ..... | 406 |

|                                                                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 2) Pravni sistemi u kojima je sticanje od trgovca kao nevlasnika privilegovano.....                              | 407 |
| a) Privilegija u vidu mogućnosti sticanja svojine od trgovca kao nevlasnika i na vlasniku nestalim stvarima..... | 408 |
| b) Drugi vidovi privilegija sticaoca svojine od trgovca kao nevlasnika....                                       | 409 |
| aa) Francuski model .....                                                                                        | 409 |
| bb) Anglosaksonski model .....                                                                                   | 410 |
| IV Kada se smatra da je u pitanju sticanje od trgovca kao nevlasnika.....                                        | 411 |
| A) Osnovna pravila .....                                                                                         | 411 |
| B) Posebni slučajevi u kojima se primenjuju pravila o sticanju svojine od trgovca kao nevlasnika .....           | 415 |
| 1) Sticanje od komisionara .....                                                                                 | 415 |
| 2) Sticanje na javnoj pijaci .....                                                                               | 418 |
| a) Opšta razmatranja.....                                                                                        | 418 |
| b) Države u kojima je sticanje na javnoj pijaci regulisano zakonom .....                                         | 419 |
| c) Države u kojima sticanje na javnoj pijaci nije regulisano zakonom .....                                       | 420 |
| aa) Zelene pijace.....                                                                                           | 421 |
| bb) Šarene pijace .....                                                                                          | 422 |
| cc) Auto-pijace .....                                                                                            | 423 |
| 3) Sticanje na market owert-u u engleskom pravu .....                                                            | 424 |
| 4) Sticanje na sajmu .....                                                                                       | 425 |
| 5) Sticanje na vašaru .....                                                                                      | 426 |

## GLAVA XII

|                                                                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| STICANJE SVOJINE OD NEVLASNIKA NA JAVNOJ PRODAJI .....                                                          | 429 |
| I Uvod.....                                                                                                     | 429 |
| II Položaj sticaoca svojine od nevlasnika na javnoj prodaji.....                                                | 429 |
| III Razlozi uspostavljanja posebnog režima sticanja svojine od nevlasnika na javnoj prodaji .....               | 431 |
| IV Pojam javne prodaje u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika.....                                          | 434 |
| 1) Opšte karakteristike.....                                                                                    | 434 |
| 2) Prisustvo državnog organa na javnoj prodaji .....                                                            | 435 |
| a) Pravni sistemi u kojima je prisustvo državnog organa bitan element pojma javne prodaje (uži koncept) .....   | 436 |
| b) Pravni sistemi u kojima prisustvo državnog organa nije bitan element pojma javne prodaje (širi koncept)..... | 439 |
| c) Situacija u domaćem pravu .....                                                                              | 440 |
| 3) Ostale karakteristike javnih prodaja i njihov značaj u kontekstu sticanja svojine od nevlasnika .....        | 442 |
| a) Punovažnost izvođenja javne prodaje .....                                                                    | 442 |
| b) Nužnost razlikovanja javne prodaje od sličnih situacija .....                                                | 443 |

|                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| c) Mogućnost proširenja domena primene pravila o sticanju na javnoj prodaji ..... | 444 |
| V Uslovi za sticanje svojine od nevlasnika na javnoj prodaji .....                | 445 |
| 1) Uopšte .....                                                                   | 445 |
| 2) Posebno o uslovu savesnosti sticaoca .....                                     | 446 |
| a) Stavovi u pravnoj teoriji .....                                                | 446 |
| b) Zakonska regulativa .....                                                      | 448 |
| c) Zaključna razmatranja .....                                                    | 448 |

## GLAVA XIII

|                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| PRAVNA PRIRODA STICANJA SVOJINE OD NEVLASNIKA .....                                                   | 451 |
| I Uvod .....                                                                                          | 451 |
| II Stav o sticanju svojine od nevlasnika kao derivativnom načinu pribavljanja svojine .....           | 452 |
| III Stav o sticanju svojine od nevlasnika kao originarnom načinu pribavljanja svojine .....           | 457 |
| 1) Uopšte .....                                                                                       | 457 |
| 2) Stav o sticanju svojine od nevlasnika kao vrsti održaja .....                                      | 460 |
| 3) Stav o sticanju svojine od nevlasnika kao osobenom originarnom načinu pribavljanja svojine .....   | 462 |
| IV Stav o sticanju svojine od nevlasnika kao mešovitom, sui generis načinu pribavljanja svojine ..... | 467 |
| V Stav o sticanju svojine od nevlasnika kao načinu pribavljanja svojine ex lege .....                 | 468 |
| VI Zaključak .....                                                                                    | 469 |

## GLAVA XIV

|                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| PRAVNE POSLEDICE STICANJA SVOJINE OD NEVLASNIKA .....                                       | 471 |
| I Uvod .....                                                                                | 471 |
| II Međusobni odnosi ranijeg vlasnika stvari i savesnog sticaoca svojine od nevlasnika ..... | 472 |
| A) Situacija kada su ispunjeni uslovi potrebni za sticanje svojine od nevlasnika .....      | 472 |
| 1) Redovne pravne posledice .....                                                           | 472 |
| 2) Izuzeci od redovnih pravnih posledica .....                                              | 474 |
| a) Pravo ranijeg vlasnika na otkup stvari u domaćem, makedonskom i slovenačkom pravu .....  | 474 |
| aa) Uslovi za vršenje prava na otkup .....                                                  | 474 |
| bb) Pojam "posebno značajne stvari" .....                                                   | 475 |
| cc) Karakter prava na otkup .....                                                           | 477 |
| dd) Otkupna cena .....                                                                      | 478 |
| ee) Kritički osvrt na pravo otkupa .....                                                    | 479 |

|                                                                                                                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ff) Predlog nove regulative prava na otkup .....                                                                                                                        | 482 |
| b) Pravo ranijeg vlasnika prema novom na kondiciju u<br>nemačkom pravu .....                                                                                            | 483 |
| 3) Kritički osvrt na izuzetke .....                                                                                                                                     | 484 |
| B) Situacija kada nisu ispunjeni uslovi potrebni za sticanje svojine od<br>nevlasnika .....                                                                             | 485 |
| 1) Redovne pravne posledice .....                                                                                                                                       | 485 |
| 2) Izuzeci od redovnih pravnih posledica .....                                                                                                                          | 487 |
| a) Izuzetak od pravila da je zabrana sticanja svojine od<br>nevlasnika na nestaloj stvari u jednoj državi trajnog karaktera .....                                       | 488 |
| aa) Uopšte .....                                                                                                                                                        | 488 |
| bb) Karakteristike roka čijim protekom se može steći svojina i na<br>vlasniku nestaloj stvari .....                                                                     | 489 |
| cc) Cilj propisivanja roka .....                                                                                                                                        | 492 |
| b) Izuzetak od pravila da pribavilac koji ne ispunjava uslove za sticanje<br>svojine od nevlasnika stvar vraća vlasniku bez prava na naknadu .....                      | 492 |
| aa) Uslovi za primenu izuzetka .....                                                                                                                                    | 492 |
| bb) Ius retentionis savesnog sticaoca .....                                                                                                                             | 494 |
| cc) Stvarna prava za čije sticanje od nevlasnika važi izuzetak .....                                                                                                    | 495 |
| dd) Kritički osvrt na izuzetak .....                                                                                                                                    | 496 |
| ee) Poređenje prava na otkup u domaćem, makedonskom i<br>slovenačkom pravu sa pravom na otkup u državama koje prihvataju<br>francusko-švajcarski model regulative ..... | 498 |
| i) Razlike .....                                                                                                                                                        | 498 |
| ii) Sličnosti .....                                                                                                                                                     | 499 |
| III Međusobni odnosi savesnog sticaoca i titulara drugih prava na stečenoj<br>stvari .....                                                                              | 500 |
| A) Uvodna izlaganja .....                                                                                                                                               | 500 |
| B) Uslovi za gašenje prava trećih lica .....                                                                                                                            | 501 |
| 1) Stav o bezuslovnom gašenju prava trećih lica .....                                                                                                                   | 501 |
| 2) Stav o gašenju prava trećih lica uz ispunjenost posebnih uslova .....                                                                                                | 503 |
| a) Punovažno pribavljena svojina od nevlasnika kao prethodni uslov .....                                                                                                | 504 |
| b) Savesnost sticaoca u pogledu postojanja prava trećih lica .....                                                                                                      | 504 |
| c) Opterećena stvar ne sme nestati titularu odgovarajućeg prava .....                                                                                                   | 507 |
| d) Uslov za gašenje prava trećih lica može biti i nepostojanje određenih<br>okolnosti u vezi načina predaje državine stvari sticaocu .....                              | 509 |
| e) Uticaj vrste pravnog posla sticanja svojine od nevlasnika na gašenje prava<br>trećih lica .....                                                                      | 512 |
| f) Uticaj osnova za nastanak prava trećih lica na njihovo gašenje .....                                                                                                 | 512 |
| g) Uticaj vrste pravnog posla na osnovu koga je treće lice steklo pravo od<br>bivšeg vlasnika na njegovo gašenje .....                                                  | 513 |
| IV Međusobni odnosi savesnog sticaoca stvari i otuđioca - nevlasnika .....                                                                                              | 515 |

|                                                                                                                                             |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1) Situacija kada je sticalac pribavio svojinu od nevlasnika.....                                                                           | 515        |
| a) Uopšte .....                                                                                                                             | 515        |
| b) Stvar se posle sticanja svojine od nevlasnika opet našla kod<br>neovlašćenog otuđioca - nevlasnika.....                                  | 515        |
| aa) Prvi slučaj.....                                                                                                                        | 516        |
| bb) Drugi slučaj .....                                                                                                                      | 518        |
| cc) Treći slučaj.....                                                                                                                       | 519        |
| 2) Situacija kada sticalac nije pribavio svojinu od nevlasnika.....                                                                         | 519        |
| a) Opšte pravne posledice neuspelog sticanja svojine od nevlasnika<br>koje važe u najvećem broju država .....                               | 520        |
| b) Specifične pravne posledice neuspelog sticanja svojine od<br>nevlasnika koje važe u državama koje slede francuski model regulative ..... | 522        |
| V Međusobni odnosi ranijeg vlasnika stvari i neovlašćenog otuđioca .....                                                                    | 522        |
| 1) Situacija kada je sticalac pribavio svojinu od nevlasnika.....                                                                           | 522        |
| 2) Situacija kada sticalac nije pribavio svojinu od nevlasnika .....                                                                        | 526        |
| <b>ZAKLJUČAK .....</b>                                                                                                                      | <b>529</b> |
| I Tri pitanja u vezi sticanja svojine od nevlasnika .....                                                                                   | 529        |
| II Da li je sticanje svojine od nevlasnika nužno u savremenim uslovima? .....                                                               | 529        |
| III Pitanje kvantitativnih granica (obima) sticanja svojine od nevlasnika .....                                                             | 532        |
| A) Da li sticanje svojine od nevlasnika dopustiti samo za poverene ili i za<br>vlasniku nestale stvari? .....                               | 532        |
| B) Da li sticanje svojine od nevlasnika dopustiti i u trgovačkoj i u<br>građanskopravnoj sferi prometa? .....                               | 535        |
| IV Pitanje kvalitativnih odlika sticanja svojine od nevlasnika - uslovi<br>pod kojima ga treba dopustiti .....                              | 537        |
| V Predlog za regulisanje sticanja svojine od nevlasnika budućim propisima .....                                                             | 543        |
| <b>REZIME KNJIGE .....</b>                                                                                                                  | <b>545</b> |
| <b>LITERATURA .....</b>                                                                                                                     | <b>559</b> |
| I Domaće pravo.....                                                                                                                         | 559        |
| II Strana prava.....                                                                                                                        | 564        |